

Тематична рубрика Економіка

УДК: 338.1:658.8

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20589625>

Інноваційні та фінансові детермінанти розвитку харчової промисловості в умовах євроінтеграційних процесів

Єрмолінський Сергій Олександрович

аспірант, Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки, 01104, Україна, м. Київ, бульвар Миколи Міхновського, 38, E-mail: eso_ved@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7409-558X>

Квітка Андрій Миколайович

аспірант, Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки, 01104, Україна, м. Київ, бульвар Миколи Міхновського, 38, E-mail: andrey.kvitka@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0918-2359>

Прийнято: 15.04.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація. У статті досліджено інноваційні та фінансові детермінанти розвитку харчової промисловості України в умовах євроінтеграційних процесів. Встановлено, що трансформація зовнішнього середовища, воєнні виклики, структурні дисбаланси та адаптація до стандартів Європейського Союзу формують нові вимоги до функціонування підприємств харчової промисловості. Обґрунтовано необхідність активізації інноваційно-інвестиційної діяльності як ключової передумови забезпечення конкурентоспроможності галузі.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад ідентифікації інноваційних та фінансових детермінант розвитку харчової промисловості України та розробка практичних рекомендацій щодо їх активізації в умовах євроінтеграційних процесів. У процесі дослідження використано методи теоретичного узагальнення, системно-структурного аналізу, графічного моделювання, порівняльного аналізу та абстрактно-логічний метод.

Визначено ключові інноваційні детермінанти розвитку харчової промисловості, серед яких технологічна модернізація виробництва, цифровізація бізнес-процесів, інноваційна активність підприємств та інтеграція у глобальні ланцюги доданої вартості. Охарактеризовано фінансові детермінанти, що включають інвестиційну привабливість, доступність кредитних ресурсів, державну підтримку та міжнародну технічну допомогу. Запропоновано концептуальну модель взаємодії інноваційних і фінансових детермінант розвитку харчової промисловості в умовах євроінтеграції.

Наукова новизна дослідження полягає у формуванні комплексного підходу до систематизації інноваційних та фінансових детермінант розвитку харчової промисловості України з урахуванням сучасних євроінтеграційних процесів, структурних трансформацій економіки та викликів воєнного періоду. У роботі поглиблено теоретичні підходи до визначення взаємозв'язку між фінансовими механізмами підтримки та інноваційною активністю підприємств харчової промисловості, а також запропоновано концептуальну модель їх взаємодії, яка враховує вплив зовнішнього середовища, європейських регуляторних вимог, інвестиційної політики та технологічної модернізації виробництва. На відміну від існуючих підходів, запропонована модель орієнтована на поєднання фінансових, інноваційних та інституційних чинників у єдину систему забезпечення конкурентоспроможності галузі.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання розроблених рекомендацій органами державної влади, галузевими асоціаціями та підприємствами харчової промисловості при формуванні

стратегій інноваційно-інвестиційного розвитку та адаптації до вимог європейського економічного простору. Запропоновані підходи можуть бути застосовані під час розроблення державних програм підтримки інноваційної діяльності, удосконалення фінансово-кредитних механізмів, залучення міжнародної технічної допомоги та стимулювання технологічної модернізації підприємств. Практичні рекомендації також спрямовані на підвищення інвестиційної привабливості галузі, активізацію цифровізації бізнес-процесів, впровадження європейських стандартів безпечності харчової продукції та посилення експортного потенціалу підприємств харчової промисловості України.

Ключові слова: харчова промисловість, інноваційні детермінанти, фінансові детермінанти, євроінтеграція, інноваційний розвиток, інвестиційна привабливість, цифровізація.

**Innovative and financial determinants of the food industry's development
in the context of european integration processes**

Serhii Yermolinkyi

postgraduate student, State Research Institute of
Informatization and Economic Modeling, 38 Mykola
Mikhnovsky Boulevard, Kyiv, 01104, Ukraine, E-
mail: gachkov@ukr.net, ORCID:

Kvitka Andrii

postgraduate student, State Research Institute of
Informatization and Economic Modeling, 38 Mykola
Mikhnovsky Boulevard, Kyiv, 01104, Ukraine, м.
Київ, бульвар Миколи Міхновського, 38, E-mail:
omz@ukr.net, ORCID:

Annotation. The article examines innovative and financial determinants of the development of the food industry of Ukraine in the context of European integration processes. It has been established that the transformation of the external environment, military challenges, structural imbalances and adaptation to the standards of the European Union form new requirements for the functioning of food industry enterprises. The need to intensify innovation and investment activities as a key prerequisite for ensuring the competitiveness of the industry is substantiated.

The purpose of the article is to substantiate the theoretical and methodological principles of identifying innovative and financial determinants of the development of the food industry of Ukraine and to develop practical recommendations for their activation in the context of European integration processes. The methods of theoretical generalization, system-structural analysis, graphical modeling, comparative analysis and abstract-logical method were used in the research process.

Key innovative determinants of the development of the food industry have been identified, including technological modernization of production, digitalization of business processes, innovative activity of enterprises and integration into global value chains. Financial determinants are characterized, including investment attractiveness, availability of credit resources, state support and international technical assistance. A conceptual model of the interaction of innovative and financial determinants of the development of the food industry in the conditions of European integration is proposed. The scientific novelty of the study consists in the formation of a comprehensive approach to the systematization of innovative and financial determinants of the development of the food industry of Ukraine, taking into account modern European integration processes, structural transformations of the economy and the challenges of the war period. The work deepens theoretical approaches to determining the relationship between financial support mechanisms and innovative activity of food industry enterprises, as well as proposes a conceptual model of their interaction, which takes into account the influence of the external environment, European regulatory requirements, investment policy and technological modernization of production. In

contrast to existing approaches, the proposed model is focused on combining financial, innovative and institutional factors into a single system for ensuring industry competitiveness.

The practical significance of the obtained results lies in the possibility of using the developed recommendations by state authorities, industry associations and food industry enterprises when forming strategies for innovation and investment development and adaptation to the requirements of the European economic space. The proposed approaches can be applied during the development of state programs to support innovative activities, improvement of financial and credit mechanisms, attraction of international technical assistance and stimulation of technological modernization of enterprises. Practical recommendations are also aimed at increasing the investment attractiveness of the industry, intensifying the digitization of business processes, implementing European food safety standards, and strengthening the export potential of Ukrainian food industry enterprises.

Key words: food industry, innovative determinants, financial determinants, European integration, innovative development, investment attractiveness, digitalization.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Харчова промисловість України є стратегічно важливою галуззю національної економіки. Вона забезпечує продовольчу безпеку країни та займає значну частку у валовому внутрішньому продукті та експортному потенціалі країни. У контексті військової агресії, структурних економічних перетворень та активізації процесів європейської інтеграції питання, пов'язані із забезпеченням сталого розвитку підприємств харчової промисловості, набувають особливого значення.

Галузь розвивається, і їй потрібні сучасні технології, адаптація до стандартів Європейського Союзу, впровадження цифрових технологій та пошук ефективних джерел фінансування інноваційної діяльності [2, с. 48]. Водночас низький рівень інноваційної активності, обмежений доступ до довгострокових кредитних ресурсів, скорочення інвестиційних потоків та погіршення стану

виробничої інфраструктури негативно впливають на конкурентоспроможність підприємств харчової промисловості [6, с. 86]. Необхідно провести комплексне дослідження інноваційних та фінансових детермінант розвитку галузі. Це дослідження має визначити механізми їх взаємодії та сформулювати практичні рекомендації щодо стимулювання інноваційних та інвестиційних процесів у контексті європейської інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інноваційний та фінансовий розвиток харчової промисловості ретельно досліджували вчені як у країні, так і за кордоном. С. О. Єрмолінський та А. С. Квітка [5, с. 118] провели дослідження фінансово-інноваційної трансформації харчової промисловості України. Автори чітко визначили ключові механізми формування та реалізації фінансово-інноваційної політики галузі в контексті європейської інтеграції. Л. А. Бейко, Н. П. Чорна, У. В. Ткач та А. Т. Лялик [2, с. 45] досліджували вплив процесів європейської інтеграції на підприємства сільськогосподарської, харчової та переробної галузей. Їхнє дослідження проводилося в контексті забезпечення продовольчої безпеки України.

Тулуш Л. та Трусова Н. [13, р. 46] детально дослідили особливості фінансово-кредитної політики агропромислового сектору в контексті трансформації інституційного середовища України. Автори переконливо довели роль державної підтримки, кредитних механізмів та зовнішньоекономічного сектору у стимулюванні розвитку підприємств. Панчишин М. [9, р. 4] та Стахурська С. [10, р. 8] ретельно аналізують виклики інноваційного розвитку для підприємств харчової промисловості в умовах воєнного стану. У своїх роботах вони наголошують на спаді інноваційної активності, необхідності модернізації виробництва та розробці інноваційних та інвестиційних проєктів. Слободян Н. Я. [11, с. 119] досліджує вплив інноваційних бізнес-рішень на формування стратегічного потенціалу підприємств харчової промисловості.

Lagodiienko V., Basiurkina N. та Savchenko T. у своєму дослідженні наголошують на важливості стратегічного моніторингу інвестиційної політики

для оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств харчової промисловості [7, р. 50]. AlQahtani H., Badi S., Nasaj M. [1, р. 1110] вивчають роль адаптивних маркетингових спроможностей у підвищенні стійкості виробничих компаній. Bag S., Gupta S., Luo Z. [4, р. 610] досліджують вплив логістичних технологій 4.0 на динамічні спроможності підприємств. Shust O., Horlachuk M. [12, р. 91] аналізують інноваційно-інвестиційні детермінанти розвитку агропродовольчого сектору. Chen X., Li Y. [15, р. 985] вивчають вплив омніканального маркетингу на лояльність споживачів.

Незважаючи на значний науковий внесок, все ще бракує досліджень щодо системної взаємодії між інноваційними та фінансовими детермінантами розвитку харчової промисловості з урахуванням сучасних викликів європейської інтеграції.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на значний обсяг досліджень, присвячених інноваційному та фінансовому розвитку харчової промисловості, низка важливих питань залишається недостатньо вивченою.

По-перше, більшість наукових праць зосереджується на аналізі окремих фінансових або інноваційних чинників розвитку галузі. Натомість питання їхньої комплексної взаємодії та синергетичного впливу на конкурентоспроможність підприємств харчової промисловості були предметом лише фрагментарних досліджень. Недостатньо уваги приділено адаптації підприємств харчової промисловості до сучасних вимог європейської інтеграції, зокрема щодо гармонізації стандартів якості та безпеки продукції, цифровізації виробничих процесів, впровадження інноваційних технологій та розвитку механізмів фінансової підтримки [3, с. 155]. Механізми залучення міжнародної технічної допомоги, грантового фінансування та інвестиційних ресурсів для забезпечення технологічної модернізації підприємств харчової промисловості в умовах військових викликів потребують окремого наукового обґрунтування [10, р. 12]. Крім того, недостатньо дослідженими залишаються завдання, пов'язані з

розробкою комплексного механізму державних стимулів для сприяння інноваційній та інвестиційній діяльності підприємств харчової промисловості з урахуванням сучасних трансформаційних процесів та інтеграції України до Європейського економічного простору [11, с. 120].

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад визначення інноваційних та фінансових детермінант розвитку харчової промисловості України та розробка практичних рекомендацій щодо активізації інноваційно-інвестиційних процесів в умовах євроінтеграції. Для цього узагальнено теоретичні підходи, проаналізовано сучасний стан галузі, систематизовано ключові чинники конкурентоспроможності, визначено основні бар'єри розвитку, обґрунтовано концептуальну модель взаємодії фінансових та інноваційних детермінант, а також сформульовано практичні рекомендації щодо стимулювання інноваційної активності, модернізації виробництва та підвищення інвестиційної привабливості підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Харчова промисловість України вносить істотний внесок у промислове виробництво країни та становить значну частину її експортного потенціалу. Цей сектор об'єднує підприємства, що займаються виробництвом м'ясної, молочної, хлібобулочної, кондитерської продукції, олій та жирів, а також інших товарів.

В останні роки діяльність підприємств харчової промисловості стала значно складнішою через руйнування виробничих потужностей, нестачу робочої сили, перебої в логістичних ланцюгах та зростання виробничих витрат [3, с. 154].

Водночас інтеграція України до Європейського економічного простору створює нові можливості для розвитку галузі. Частка експорту харчових продуктів до країн Європейського Союзу зростає, а також тривають зусилля щодо впровадження міжнародних стандартів якості та безпеки продукції [2, с. 47]. У даному дослідженні пропонується проаналізувати взаємозв'язок між двома ключовими групами детермінант – інноваційною та фінансовою, які, у свою чергу, формують інноваційний та фінансовий потенціал підприємств

харчової промисловості. Їхня синергія забезпечує зростання конкурентоспроможності галузі та успішну інтеграцію на ринки Європейського Союзу (рис. 1).

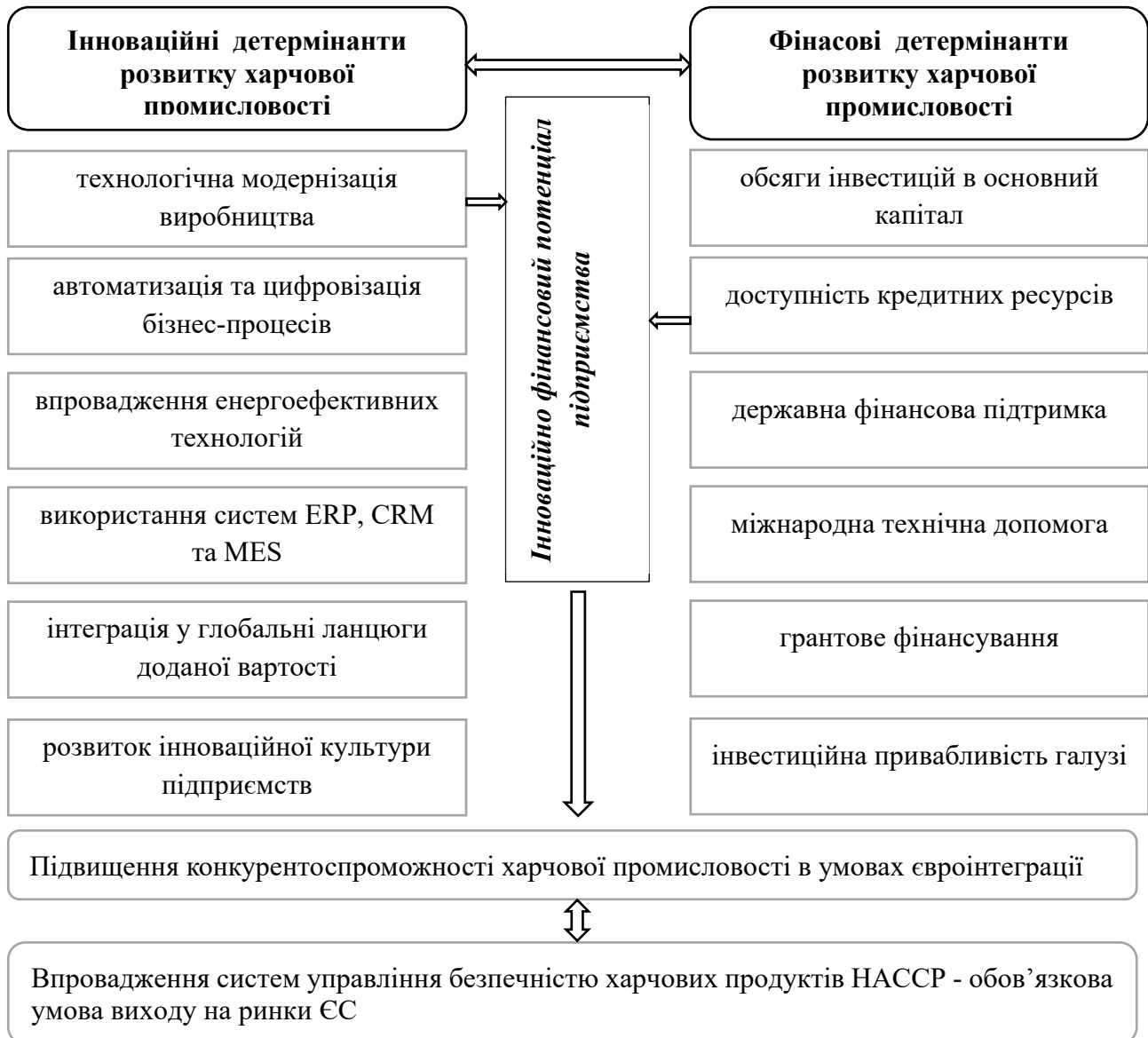

Рис. 1. Система інноваційних та фінансових детермінант розвитку харчової промисловості

Джерело: сформовано авторами [1; 3; 5; 8; 10; 13; 14].

Ефективний розвиток харчової промисловості можливий лише за умови одночасного зміцнення інноваційного та фінансового потенціалу. Інновації потребують достатньої фінансової підтримки, а доступ до фінансових ресурсів залежить від підвищення інноваційного потенціалу підприємств та привабливості галузі для інвесторів і донорів [4, р. 615].

Висока вартість кредитів та недостатні державні стимули для інновацій залишаються суттєвими перешкодами для розвитку підприємств. Водночас міжнародні грантові програми та фінансова підтримка з боку Європейського Союзу створюють додаткові можливості для реалізації інноваційних та інвестиційних проектів [11, с. 122]. З метою систематизації ключових факторів розвитку харчової промисловості в контексті європейської інтеграції доцільно визначити інноваційні та фінансові детермінанти, що лежать в основі конкурентоспроможності підприємств галузі. Їхня комплексна взаємодія забезпечує технологічну модернізацію виробництва, підвищує ефективність управління ресурсами та створює умови для залучення інвестицій (табл. 1).

Таблиця 1.

Основні інноваційні та фінансові детермінанти розвитку харчової промисловості України

Група детермінант	Детермінанти	Показники оцінювання
Інноваційні	Технологічна модернізація	Рівень оновлення основних фондів
	Цифровізація	Частка підприємств із ERP та CRM
	Інноваційна активність	Кількість інноваційних проектів
Фінансові	Інвестиційна привабливість	Обсяг інвестицій
	Доступ до кредитів	Відсоткові ставки
	Державна підтримка	Обсяг бюджетного фінансування
	Міжнародна допомога	Обсяг грантових ресурсів

Джерело: узагальнено авторами [3; 5; 10; 12].

Отже, ефективний розвиток харчової промисловості залежить від збалансованого поєднання інноваційних та фінансових факторів. Модернізація підприємств вимагає належної фінансової підтримки, тоді як доступ до інвестиційних та кредитних ресурсів прискорює технологічне оновлення, цифровізацію та інтеграцію підприємств у європейський економічний простір [6, с. 86].

Важливо усвідомлювати, що на розвиток харчової промисловості в контексті європейської інтеграції насамперед впливає не наявність окремих фінансових чи інноваційних ресурсів. Натомість її траєкторія переважно визначається ефективністю взаємодії цих ресурсів між собою. Основою для підвищення конкурентоспроможності підприємств, збільшення їх інвестиційної привабливості та успішної адаптації до вимог ринку ЄС є синхронізація інноваційних процесів із механізмами фінансової підтримки.

Запропонована концептуальна модель ґрунтується на системному підході, згідно з яким інноваційний розвиток підприємств харчової промисловості є результатом сукупного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Вона охоплює взаємозалежність між фінансовою підтримкою, інноваційною діяльністю, державною підтримкою та вимогами європейської інтеграції [13, р. 46].

Розглянута концептуальна модель складається з чотирьох окремих функціональних компонентів, які взаємодіють у логічний та взаємний спосіб. Детальне окреслення трьох ключових компонентів зовнішнього середовища, фінансових детермінант та інноваційних детермінант (табл. 2).

Таблиця 2.

Характеристика функціональних блоків концептуальної моделі (зовнішнє середовище, фінансові та інноваційні детермінанти)

<i>Функціональний блок</i>	<i>Основні складові</i>	<i>Механізми впливу / Інструменти</i>	<i>Очікувані ефекти</i>
Блок зовнішнього середовища	Євроінтеграційні вимоги та регуляторні норми ЄС; державна економічна політика; інвестиційний клімат; глобальні технологічні тренди (Industry 4.0, Logistics 4.0); стан міжнародних ринків продовольства	Гармонізація законодавства; адаптація технічних регламентів; податкове та митне регулювання; міжнародні угоди про вільну торгівлю	Формування сприятливих умов для розвитку галузі; зниження бар'єрів для експорту до ЄС; підвищення інвестиційної привабливості
Блок фінансових детермінант	Інвестиції в основний капітал (власні кошти, ПІ); банківське кредитування; державні	Компенсація відсоткових ставок за	Забезпечення фінансування інноваційних

	програми підтримки; міжнародна технічна допомога; грантове фінансування; механізми державно-приватного партнерства	кредитами; податкові пільги (звільнення від ПДВ, податку на прибуток); кредитні гарантії; спеціальні інвестиційні рахунки; створення індустріальних парків	проектів; зниження вартості запозичень; залучення довгострокового капіталу; зростання інвестиційної активності
Блок інноваційних детермінант	Модернізація виробничих потужностей (енергоефективне обладнання); цифровізація бізнес-процесів; автоматизація управління (ERP, CRM, MES-системи); розвиток інноваційної культури; інтеграція в глобальні ланцюги доданої вартості; впровадження НАССР та екологічних технологій	Технологічний аудит; трансфер технологій; R&D-консорціуми; інноваційні кластери; бенчмаркінг європейських стандартів; сертифікація продукції за нормами ЄС	Підвищення продуктивності праці; зниження виробничих витрат; покращення якості та безпечності продукції; дотримання екологічних норм; зростання експортного потенціалу
Блок результативності	Зростання конкурентоспроможності; збільшення експортного потенціалу (передусім до ЄС); підвищення інвестиційної привабливості; розширення присутності на ринках ЄС; забезпечення продовольчої безпеки; формування стійкого економічного розвитку	Моніторинг КРІ (обсяги експорту, частка ринку, інвестиційні надходження); стратегічне планування; реінвестування прибутку; зворотний зв'язок між результативністю та інвестиційною активністю	Досягнення стратегічних цілей розвитку галузі; підвищення рівня продовольчої безпеки; інтеграція в європейський економічний простір; стійке зростання конкурентоспроможності

Джерело: узагальнено авторами [3-10]

Для систематизації ключових елементів запропонованої концептуальної моделі всі чотири функціональні блоки (зовнішнє середовище, фінансові детермінанти, інноваційні детермінанти, а також власне результативний блок) зведено в узагальнювальну таблицю. Це дозволяє наочно співставити основні

складові кожного блоку з очікуваними результатами їхньої реалізації в контексті євроінтеграційного розвитку харчової промисловості (табл. 3).

Таблиця 3.

Узагальнююча характеристика функціональних блоків концептуальної моделі

Функціональний блок	Основні складові	Очікуваний результат
Зовнішнє середовище	Євроінтеграційні вимоги, державна політика, інвестиційний клімат	Формування умов розвитку галузі
Фінансові детермінанти	Інвестиції, кредити, гранти, державна підтримка, ДПП	Забезпечення фінансування інновацій
Інноваційні детермінанти	Цифровізація, модернізація, ERP/CRM/MES, HACCP, еко-технології	Технологічне оновлення підприємств
Результативний блок	Конкурентоспроможність, експорт, інвестиційна привабливість	Стійкий розвиток галузі

Джерело: сформовано автором на основі [5; 9; 13].

Можна стверджувати, що кінцевим результатом взаємодії фінансових та інноваційних чинників, на які впливає зовнішнє середовище, є досягнення сталого розвитку в харчовій промисловості. У цьому контексті кожен із зазначених компонентів відіграє свою конкретну роль: зовнішнє середовище створює інституційні рамки, фінансові чинники забезпечують ресурсну базу, а інноваційні чинники безпосередньо стимулюють технологічну модернізацію. Досягнення стратегічних цілей, а саме підвищення конкурентоспроможності, розширення експорту до ЄС, підвищення інвестиційної привабливості та забезпечення продовольчої безпеки, визначається саме синергією цих трьох компонентів [14, р. 170].

Для більш глибокого розуміння механізму взаємодії інноваційних та фінансових детермінант розвитку харчової промисловості рекомендується систематизувати їх у функціональні блоки. Це дає змогу ретельно охарактеризувати ключові чинники впливу, визначити їхню роль у забезпеченні технологічної модернізації підприємств та оцінити їхній вплив на результати діяльності сектору в контексті Європейської інтеграції (табл. 4).

Таблиця 4.

Концептуальна модель взаємодії інноваційних та фінансових детермінант розвитку харчової промисловості

Елементи моделі	Складові	Механізми взаємодії	Очікувані результати
ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ (фактори впливу)	Вимоги євроінтеграції та регуляторні норми ЄС Державна економічна політика (податкова, митна, промислова) Глобальні технологічні тренди (Industry 4.0, Logistics 4.0, цифровізація) Кон'юнктура міжнародних ринків продовольства та макроекономічна стабільність	Формування «правил гри» та обмежень для функціонування підприємств Визначення пріоритетів державної підтримки Створення стимулів для інноваційної активності	Гармонізація законодавства з нормами ЄС Покращення інвестиційного клімату галузі Розширення доступу до європейських ринків Підвищення стандартів якості та безпеки продукції
ФІНАНСОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ (ресурсне забезпечення)	Інвестиції (прямі, портфельні) Кредитне фінансування Грантова підтримка (міжнародна, державна) Державна підтримка (субсидії, компенсації) Державно-приватне партнерство (ДПП)	Фінансування інновацій – надання ресурсів для модернізації та цифровізації Реінвестування – повернення коштів від результатів для подальшого розвитку	Збільшення обсягів інвестицій у галузь Покращення структури капіталу підприємств Зниження вартості залучення фінансових ресурсів Підвищення фінансової стійкості та ліквідності Розширення джерел фінансування розвитку
ІННОВАЦІЙНІ ДЕТЕРМІНАНТИ (трансформаційні чинники)	Технічна та технологічна модернізація Цифрова трансформація бізнес-процесів Впровадження ERP/CRM/MES-систем Сертифікація за стандартами HACCP/ISO Ресурсо- та	Підвищення інвестиційної привабливості – зростання вартості бізнесу та довіри інвесторів Залучення нових фінансів – доступ до дешевших джерел капіталу	Підвищення продуктивності праці та ефективності виробництва Зниження собівартості та матеріаломісткості продукції Покращення якості та конкурентоспроможності продукції Скорочення виробничих витрат та втрат ресурсів Формування стійких конкурентних переваг

	екозберігаючі технології		
РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ (інтегральний ефект)	—	Надходження від реалізації продукції Зростання прибутковості Покращення кредитної історії	Зростання конкурентоспроможності підприємств Розширення експорту до країн ЄС Підвищення інвестиційної привабливості галузі Зміцнення продовольчої безпеки держави Забезпечення сталого економічного розвитку

Джерело: розроблено авторами [1; 4; 8; 11; 14]

Наведена вище таблиця ілюструє систему прямих та зворотних зв'язків між елементами моделі. Зовнішнє середовище безпосередньо впливає на умови діяльності підприємств, тим самим визначаючи рамкові обмеження для фінансових та інноваційних детермінант. Фінансові детермінанти безпосередньо впливають на інноваційні детермінанти через механізм фінансування, забезпечуючи тим самим ресурсну базу для модернізації та цифровізації. Інноваційні детермінанти, у свою чергу, безпосередньо впливають на показники ефективності, створюючи при цьому позитивний зворотний зв'язок із фінансовими детермінантами через механізм реінвестування прибутку, підвищення інвестиційної привабливості та поліпшення кредитної історії підприємств. Двосторонній зв'язок між фінансовими та інноваційними детермінантами створює синергетичний ефект, що забезпечує сталий розвиток харчової промисловості в умовах європейської інтеграції [4, р. 620].

Систематизація функціональних компонентів концептуальної моделі підкреслює складний взаємозв'язок між зовнішнім середовищем, фінансовою підтримкою та інноваційним розвитком підприємств харчової промисловості. Ефективність впровадження інноваційних процесів залежить від наявності фінансових ресурсів, тоді як результати діяльності галузі визначаються ступенем інтеграції інноваційних та фінансових механізмів у систему стратегічного управління розвитком підприємства [12, р. 93].

На основі результатів дослідження було розроблено концептуальну модель взаємодії інноваційних та фінансових детермінант. Ця модель була використана для формування системи практичних рекомендацій. Мета цієї системи – підвищення конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості в умовах трансформацій європейської інтеграції.

Для підприємств, що працюють у харчовій промисловості, прискорення цифрової та технологічної модернізації виробничих процесів стало питанням першочергової важливості. Рекомендується впровадження систем ERP, CRM та MES, оскільки доведено, що ці системи підвищують ефективність управління ресурсами, оптимізують логістичні процеси та знижують операційні витрати. Доведено, що процес цифровізації бізнес-операцій сприяє підвищенню прозорості діяльності підприємств, тим самим збільшуючи їхню інвестиційну привабливість. Важливим напрямком розвитку є впровадження енергоефективних та екологічно орієнтованих технологій, зокрема використання альтернативних джерел енергії, зменшення споживання ресурсів та переробка виробничих відходів. Впровадження цих заходів є вирішальним для адаптації підприємств до екологічних вимог Європейського Союзу та положень Європейського зеленого курсу [15, р. 990]. Особливе значення має розширення участі підприємств у міжнародних грантових та фінансових програмах Європейського Союзу, таких як EIT Food, Horizon Europe та Ukraine Facility. Це дає змогу залучати фінансові ресурси для реалізації інноваційних проєктів без істотного збільшення боргового навантаження та сприяє інтеграції підприємств у європейський інноваційний простір.

Використання механізмів державно-приватного партнерства у розвитку індустріальних парків, логістичних центрів та експортно-орієнтованої інфраструктури визначено як перспективний інструмент розвитку, що сприятиме розширенню доступу українських виробників до ринків ЄС [3, с. 156].

Державним органам влади та галузевим асоціаціям доцільно зосередити увагу на формуванні сприятливого фінансового та інституційного середовища

для стимулювання інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості. Одним із ключових напрямів має стати запровадження податкових стимулів для підприємств, що здійснюють технологічну модернізацію виробництва відповідно до вимог і стандартів Європейського Союзу. Ефективними інструментами у цьому напрямі можуть бути податкові пільги, часткова компенсація інвестиційних витрат, а також звільнення від оподаткування імпортованого технологічного обладнання, необхідного для оновлення виробничих потужностей [5, с. 122].

Важливе значення має також розвиток спеціалізованих кредитних програм, орієнтованих на фінансування інноваційних проєктів у харчовій промисловості за участю державних банківських установ. Реалізація таких програм сприятиме підвищенню доступності фінансових ресурсів, насамперед для малих і середніх підприємств, які мають обмежені можливості залучення інвестиційного капіталу. Паралельно необхідно прискорити процес гармонізації технічних регламентів і стандартів безпечності харчової продукції з вимогами Європейського Союзу, зокрема у сфері впровадження систем НАССР, механізмів простежуваності продукції та сучасних вимог до маркування. Це дозволить зменшити вплив нетарифних бар'єрів у зовнішній торгівлі та підвищити конкурентоспроможність української харчової продукції на європейському ринку.

Окремої уваги потребує створення комплексної системи консультативної та інформаційної підтримки підприємств, яка забезпечуватиме супровід підготовки грантових заявок, сприятиме залученню міжнародної технічної допомоги та допомагатиме підприємствам адаптувати виробничі процеси до європейських стандартів. Реалізація запропонованих заходів сприятиме формуванню цілісного механізму фінансово-інноваційного розвитку харчової промисловості, у межах якого державна підтримка стимулюватиме інноваційну активність підприємств, інноваційний розвиток посилюватиме інвестиційну привабливість галузі, а залучені фінансові ресурси забезпечуватимуть подальшу модернізацію

виробництва та поглиблення інтеграції України до європейського економічного простору [14, р. 173].

Висновки.

У результаті дослідження отримано комплекс знань, які обґрунтували теоретико-методологічні засади визначення інноваційних та фінансових детермінант розвитку харчової промисловості України в умовах євроінтеграційних перетворень. Сучасний розвиток галузі залежить від ступеня технологічної модернізації виробництва, цифровізації бізнес-процесів, інноваційного потенціалу підприємств та інтеграції в глобальні ланцюжки доданої вартості.

Визначено безліч фінансових детермінант розвитку харчової промисловості, серед яких інвестиційна привабливість галузі, наявність кредитних ресурсів, ефективність державної фінансової підтримки, можливість залучення міжнародної технічної допомоги та грантового фінансування. Визначено, що в умовах євроінтеграції фінансовий та інноваційний фактори утворюють єдину взаємопов'язану систему. У рамках цієї системи фінансова підтримка стимулює інноваційний розвиток, а інноваційна діяльність підвищує конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість підприємств. У контексті дослідження розроблено концептуальну модель, яка ілюструє взаємодію інноваційних та фінансових детермінант розвитку харчової промисловості. Модель включає чотири функціональні блоки: зовнішнє середовище, фінансові детермінанти, інноваційні детермінанти та блок ефективності. Запропонована модель дозволяє комплексно охарактеризувати механізми прямого та зворотного впливу між окремими елементами системи. Обґрунтовано пріоритетні напрями державної політики підтримки галузі. Аналіз виявив, що основними бар'єрами для інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості залишаються висока вартість кредитних ресурсів, недостатній рівень державного стимулювання, обмеженість інвестиційних

ресурсів, руйнування виробничої та логістичної інфраструктури внаслідок військової агресії, необхідність адаптації підприємств до технічних, екологічних стандартів та стандартів безпеки Європейського Союзу.

Аналіз дав низку практичних рекомендацій щодо стимулювання інноваційних та інвестиційних процесів у галузі. Ці рекомендації охоплюють впровадження цифрових систем управління, модернізацію виробничих технологій, розвиток державно-приватного партнерства, сприяння участі в міжнародних грантових програмах, удосконалення механізмів фінансової та кредитної підтримки, а також гармонізацію національних стандартів із вимогами ЄС.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методичних підходів до кількісної оцінки впливу інноваційних та фінансових детермінант на результати діяльності підприємств харчової промисловості, а також у проведенні порівняльного аналізу європейських та національних механізмів стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Alqahtani H., BADI S., NASAJ M. Role of adaptive marketing capability and organisational agility in the resilience of B2B manufacturing companies during crises. *Journal of Business & Industrial Marketing*. 2025. Vol. 40(5). P. 1106–1130. DOI: 10.1108/JBIM-07-2024-0507.

2. БЕЙКО Л. А., ЧОРНА Н. П., ТКАЧ У. В., ЛЯЛИК А. Т. Євроінтеграційний вплив на підприємства аграрної, харчової і переробної промисловості в рамках продовольчої безпеки України. *Інноваційна економіка*. 2024. № 4(89). С. 44–52. DOI: [10.37332/2404-051x.2024.4.6](https://doi.org/10.37332/2404-051x.2024.4.6).

3. БАЙРАЧНИЙ О. Фінансово-інвестиційне забезпечення нарощення експортного потенціалу переробно-харчової промисловості України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. DOI: [10.32782/2524-0072/2024-62-123](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-123).

4. BAG S., GUPTA S., LUO Z. Examining the role of logistics 4.0 enabled dynamic capabilities on firm performance. *The International Journal of Logistics Management*. 2020. Vol. 31(3). P. 607–628. DOI: 10.1108/IJLM-11-2019-0311.
5. ЄРМОЛІНСЬКИЙ С. О., КВІТКА А. С. Фінансово-інноваційна трансформація харчової промисловості та механізми формування й реалізації на шляху євроінтеграції України. *Бізнес Інформ*. 2025. № 6. С. 117–126. DOI: 10.32983/2222-4459-2025-6-117-126.
6. ЛІНДАЄВ Д. В. Сутність, значення та особливості розвитку збутової діяльності виробничих підприємств України. *Вчені записки КНЕУ*. 2025. Т. 38(1). № 7. С. 84–90. DOI: 10.33111/vz_kneu.38.25.01.07.047.053.
7. LAGODIENKO V., BASIURKINA N., SAVCHENKO T. Strategic monitoring of the investment policy of food enterprises in Ukraine. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2024. Vol. 9(4). P. 49–54. DOI: 10.36887/2415-8453-2024-4-49.
8. OLIVEIRA F., BELITSKI M., PEREZ-VEGA R. Sales digitization and sales process optimisation for firm performance: Evidence from European firms. *Technological Forecasting and Social Change*. 2025. Vol. 217. 124172. DOI: 10.1016/j.techfore.2025.124172.
9. ПАНЧИШИН М. Інноваційна діяльність підприємств харчової промисловості в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2025. № 73. DOI: [10.32782/2524-0072/2025-73-45](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-45).
10. СТАХУРСЬКА С. Специфіка спрямування інноваційно-інвестиційних проєктів на підприємствах харчової промисловості. *Економіка та суспільство*. 2026. № 81. DOI: [10.32782/2524-0072/2026-81-12](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-81-12).
11. СЛОБОДЯН Н. Я. Вплив інноваційних бізнес-рішень на формування стратегічного потенціалу підприємств харчової промисловості. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9(4). С. 117–124. DOI: [10.36887/2415-8453-2024-4-17](https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-4-17).

12. SHUST O., HORLACHUK M. Innovation and investment determinants of the development of the agro-food sector of Ukraine. *Економіка та держава*. 2024. № 6. С. 89–95. DOI: [10.32702/2306-6806.2024.6.89](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2024.6.89).
13. TULUSH L., TRUSOVA N. Financial and Credit Policy of Agrarian and Food Industry in Conditions of Changing Institutional Doctrine of Ukraine. *Modern Economics*. 2024. Vol. 27. P. 44–52. DOI: [10.31521/modecon.V27\(2024\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V27(2024)-07).
14. WANG W., YI J. Two omni-channel fresh food retailers from a supply chain perspective. *International Journal of Logistics Systems and Management*. 2025. Vol. 52(2). P. 164–175. DOI: [10.1504/IJLSM.2025.144567](https://doi.org/10.1504/IJLSM.2025.144567).
15. CHEN X., LI Y. The impact of omni-channel collaborative marketing on customer loyalty to fresh retailers: the mediating effect of the omni-channel shopping experience. *Operations Management Research*. 2022. Vol. 15(3-4). P. 983–997. DOI: [10.1007/s12063-022-00278-6](https://doi.org/10.1007/s12063-022-00278-6).